

Nadia NSAYI

Net terug als getuige van de verkiezingen in Congo

De heibel over de uitslag van de presidents- en parlementsverkiezingen in Congo was ook in ons land te voelen. De band tussen Congo en België is dan ook sterk, zeker als je zelf van Congolese afkomst bent. Nadia NSAYI is net terug uit Butembo in Noord-Kivu, waar ze getuige was van de verkiezingen.

‘Het middenveld in Congo voedt mijn werk’

Erik DE SMET

Weliswaar verkeert Congo niet langer in de greep van de oorlog, maar in meerdere regio's is gewapend geweld dagelijkse kost. Reden voor Pax Christi Vlaanderen en Broederlijk Delen om een beleidswerker op de regio van de Grote Meren te zetten om er de vrede en de veiligheid op te volgen. De jonge politicologe Nadia NSAYI uit Landen doet het met veel vuur. „De mensen in Oost-Congo willen maar één ding: vrede.”

–Waarom doet u dit werk?

Congo is mijn passie. Mijn moeder is Congolese, mijn vader van Belgisch-Congolese afkomst. In 1984 werd ik in Kinshasa geboren, maar op mijn vijfde verhuisden we naar België. Sinds mijn studies in Leuven volg ik Congo op de voet. Ik maakte mijn thesis over het land en liep stage bij Eurac, het netwerk van ngo's actief in Afrika. Na afloop werd ik medewerkster van een federaal parlementslid. Dat gaf me de gelegenheid me nog meer te verdiepen in Centraal-Afrika, maar zij werd in 2010 niet opnieuw verkozen.

„De gewelddadige rellen in Matonge zijn het gevolg van een falend integratie- zowel als Congobeleid”

Toen hoorde ik van de baan bij Broederlijk Delen en Pax Christi Vlaanderen. Eerstgenoemde organisatie was me niet onbekend, want ik was al meegegaan op inleefreis naar Senegal. Tijdens mijn studies werd het me duidelijk dat het mijn droom was te werken voor Congo. De ontwikkelings-ngo Broederlijk Delen en de vredesbeweging Pax Christi ondersteunen er partnerorganisaties en doen aan beleidsbeïnvloeding in België. Er is geen vrede zonder ontwikkeling, geen ontwikkeling zonder vrede. Deze baan is dus echt wat ik al altijd heb willen doen.

–Wat doet Congo u?

Congo is een deel van mezelf. Het is zoals een Antwerpenaar vragen wat de stad voor hem of haar betekent. België is mijn thuis, maar ik voel me ook in mijn nopjes in Congo. Er was al mijn Congolese verleden, de familie, de mensen die ik er ken. Nu is Congo ook mijn werkterrein.

–Vele Belgen die Congo bezoeken, zijn geschokt door de staat waarin het land verkeert. U ook?

Op mijn twintigste, na vijftien jaar dus, keerde ik voor het eerst terug naar Kinshasa. En ja, wat ik zag, greep me soms naar de keel. Nog altijd trouwens. De wegen, de straatkinderen. Je moet echter ook oog hebben voor het positieve, zelfs in Oost-Congo. Er schuilt een rijkdom in de manier waarop Congolezen omgaan met hun situatie. Die daadkracht, dat is iets wat wij missen. Kijk naar de gewone Congolezen en je zult hoop ontdekken. Als zij geloven in de toekomst van hun land, waarom zouden wij dat dan ook niet doen?

–U bent net terug van een missie in Oost-Congo. Het verhaal van de verkiezingen is nog niet achter de rug. De oppositie erkent de uitslag van de stembusgang niet.

Op dit eigenste moment lijkt Congo beland in een politieke impasse. Nationale en internationale waarnemers wijzen op onregelmatigheden en fraude bij de verkiezingen. We mogen niet de fout begaan te denken dat Congo een rechtsstaat is met een onafhankelijke kiescommissie, Hoogerechtshof en dergelijke. In Butembo zag ik zelf wat er fout liep. Ik sprak met gemotiveerde kiezers die ondanks de lange wachtrijen, de regen en het gebrekkige transport overtuigd waren van het belang hun stem uit te brengen. „Het is een manier om de verkozen leiders uit 2006, die slecht werk leverden, te straffen”, vertelde een jongeman me. Velen hadden er een lange reis voor over, maar ter plaatse bleken vele namen niet op de kiezerslijst te staan. Dat leidde tot frustraties.

–Ook onder Congolezen hier. De Belgische Congolezen waren plotseling wel heel zichtbaar. In Elsene kwamen ze op straat als protest tegen de verkiezingsuitslag. Een stel amokmakers ging de vernielingstoer op.

Dat protest is verbonden met het integratievraagstuk. In België is er altijd veel aandacht voor Marokkanen en Turken, maar ook Congolezen zijn in België talrijk aanwezig. Hun stem hoor je veel minder in het maatschappelijke debat. Velen hebben de Belgische nationaliteit, maar blijven zich

Nadia Nsayi: „Congo is een deel van mezelf.” © Frank Bahn Müller

vaak sterker betrokken voelen op hun land van herkomst. Niet weinigen behoren tot de oppositie. Wat je in Matonge zag gebeuren, is volgens mij enerzijds het gevolg van het falen van het integratiebeleid, maar anderzijds ook van het Congobeleid van de Belgische regering. De Belgische Congolezen menen dat België te weinig doet om te wegen op de democratisering in Congo en het respect voor mensenrechten. We slagen er blijkbaar niet in om een strategische visie voor het beleid in Centraal-Afrika uit te werken, ook al is de helft van de Belgische ontwikkelingshulp bestemd voor de regio. Het is trouwens niet te verwonderen dat Belgische Congolezen oproepen om te stemmen op Vlaamse partijen. Ze beschuldigen Franstalige politici ervan Joseph Kabila te steunen.

–Is er hoop voor Congo?

De verkiezingen brachten het land in een moeilijke politieke en veiligheidssituatie.

Een machtsdeling tussen Kabila en Tshisekedi lijkt me onmogelijk. We moeten er wel voor blijven pleiten, zodat verder geweld uitblijft. Hoop vind je niet op hoog niveau, maar wel plaatselijk. Ook zonder enige staatsstructuur proberen de gewone burgers te overleven. De partners uit het Congolese middenveld die ik ontmoet, voeden mijn werk. Hun belangen wil ik hier behartigen. Congo zou een welvarend land kunnen zijn. Het probleem is het politieke leiderschap. Dat maakt deel uit van een algemeen Afrikaans probleem. Laten we toch ook niet vergeten dat de Afrikaanse staten nog jong zijn, vaak amper vijftig jaar oud. Bovendien is het omgaan met macht ook cultureel ingevuld. In Congo is de chef de chef. In Centraal-Afrika zien we dat verkiezingen niet altijd leiden tot meer democratie en vaak worden misbruikt om een persoon of een groep aan de macht te houden. In vele dorpen is er echter wel al een vorm van democratie.